

Familien Ansary på fem medlemmer er forgældet og oplever starthjælpen som en spændetrøje. Said Abdul Basir Ansary, 45, tidligere politiofficer i Afghanistan før Taleban-styret tog over, er fyldt med resignation. Han og hans familie, konen Amina, 42, sønnerne Masur Ansary, 18, Maqsud, 15, og Lena, 9, føler sig parkeret i systemet. Parkeret på starthjælp. Atmosfæren i rækkehuslejligheden i Christiansfeld i Sønderjylland er fortættet af en opgivende stemning. Integration er noget, familien vil, men mangler overskud til. »Vi har nok at gøre med at få tingene til at hænge sammen økonomisk«, fortæller Said gennem sine sønner. Han har svært ved at tale dansk. »Vi har store problemer med at få pengene til at slå til. Til noget så basalt som mad«, lader Said og Amina forstå langt henne i samtalen. De giver udtryk for, at de kommer fra et system, hvor kritik rettet mod 'systemet' kan få fatale konsekvenser. »Må jeg have lov til at stille dig et spørgsmål?«, spørger Said gennem sin ældste søn. »Hvilket parti repræsenterer din avis? Jeg vil nødig kritisere dem, der bestemmer. For hvad vil de så gøre mod os?«, siger han.

Foto: Lars Skaaning/POLFOTO

STARTHJÆLP

– et spørgsmål om medborgerskab

Af Flora Ghosh

Integrationsloven omtaler uden nærmere definition medborgerskab i §1. Stk. 1 *“Lovens formål er at sikre, at nyankomne udlændinge får mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer med henblik på at blive deltagende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere.”* Men hvad er deltagende og ydende medborgere, og hvis man ikke kan deltage eller yde, kan man så ikke betragtes som medborgere? Hvor står etniske minoriteter i forhold til det universelle medborgerskabs tre grundpiller: civile, økonomiske og politiske rettigheder? (Marshall, 2003) Det er utopi at retfærdiggøre starthjælpen med brugen af ordet medborgerskab i lovteksten. Hvad er lige civile, økonomiske og politiske rettigheder nu om dage, når der er en lovbestemt differentiering?

Starthjælpen udgør et månedligt beløb på 4.231 kr. for gifte og samlevende, der er fyldt 25 år, 5.103 kr. for enlige, der er fyldt 25 år, 4.231 kr. for personer under 25 år, som ikke bor hos en eller begge forældre, og 2.103 kr. for personer under 25 år, som bor hos en eller begge forældre. Disse satsler ligger væsentligt under kontanthjælps-satsen. *“Alt efter familieforhold vil flygtninge få et beløb på mellem 43 og 85 pct. af kontanthjælpen.”* (Jyllands Posten 29.7.02)

Jeg mener ikke at regeringen lever op til sin egen målsætning. Den lave ydelse signalerer, at alle ikke er lige og lige rettigheder ikke gælder for de nyankomne. Min forståelse af den lave ydelse og brugen af ordet medborgerskab i formålspargraffen i integrationsloven kan ikke forenes. Jeg mener, at starthjælpen er økonomisk diskriminerende, idet nyankomne minoriteters rettigheder reduceres i for-

hold til herboende majoriteter. Derfor mener jeg at det er vigtigt at fokusere på området med en samfundsvidenskabelig undersøgelse.

Begreber som ligestilling, solidaritet med de svage og medborgerskab har fået en ny og anderledes betydning i Danmark, når man gennemfører stramninger og differentierede ydelser til forskellige grupper af borgere, især etniske minoriteter. Der blev talt om at føre stramninger og adgangsbegrænsninger for denne målgruppe før og efter valget i den offentlige debat; som konsekvens udmøntedes forskellige stramninger i udlændingeloven og især i den lave økonomiske hjælp, såkaldte start-hjælp/ introduktionsydelse. Jeg undrer mig over hvordan begrebet medborgerskab, som hviler på de civile, politiske og sociale rettigheder og deres indbyrdes forbundethed, skal kunne forenes med differentieret ydelse til en bestemt målgruppe i Danmark, som er kendt som et demokratisk land med lighedsprincipper.

Der findes ingen undersøgelse om hvordan denne lovbestemmelse udfordrer opfattelsen af medborgerskabet. Medborgerskabet er nævnt i formålspargraffen i integrationsloven uden en definition. Men jeg mener ikke at lovens ophavs-mænd har forholdt sig til medborgerskabets implikation i den virkelige verden. Derfor synes jeg, at det er vigtigt at udføre en undersøgelse om starthjælpen og få blikket rettet mod medborgerskabet i den virkelige verden, hvor de nyankomne er placeret.

Lise Togeby skriver: *“At have medborgerskab betyder at være et fuldgældigt og ligeværdigt medlem af samfundet. . . For Marshall omfattede medborgerskabet ikke blot de klassiske, civile og politiske rettig-*

heder som ytringsfrihed, foreningsfrihed og valgret, men også sociale rettigheder eller retten til at leve et værdigt liv i overensstemmelse med samfundets generelle sociale standarder.” (Togeby:03:20).

Denne definition af medborgerskab mener jeg er antastet og anfægtet af folketingspolitikere og regeringen ved at indføre starthjælpen. Derudover føler jeg som socialrådgiver med minoritetsbaggrund og som tidligere integrationsmedarbejder at jeg er nødt til at finde ud af fortolkningen af medborgerskabet i det land, hvor jeg har bosat mig og arbejder med etniske minoriteter. Medborgerskab er et vigtigt begreb for at belyse etniske minoriteters samfundsmæssige placering. Det er ligeledes vigtigt, da anvendelsen af universelt medborgerskab kan styrke integrationen af denne gruppe af borgere. Integration er for mig ikke kun arbejdsmarkedsintegration, men integration i samfundet som ligeværdige borgere. Jeg mener, at det er et medborgerskabsproblem, når der bliver tildelt reduceret ydelse til en gruppe, der ikke, i sagens natur, har kunnet opholde sig i Danmark 7 ud af de sidste 8 år. Det er et problem, der rejser spørgsmål om minoriteters rettigheder som medborgere, når de modtager differentieret ydelse.

Begrebet medborgerskab har ændret sig med tiderne og har fået nye elementer. Den britiske sociolog T.H. Marshall forklarer, hvad medborgerskab er i sit essay “Medborgerskab og social klasse” fra 1950. Iflg. Marshall hviler medborgerskabet på de civile, politiske og sociale rettigheder og deres indbyrdes forbundethed. “*Ved det sociale element forstår jeg hele spektret fra retten til et mindstemål af økonomisk velfærd og sikkerhed, til retten til at få fuld andel i den sociale arv og at leve et civiliseret menneskes liv i overensstemmelse med de standarder der dominerer i samfundet.*” (Marshall, T.H.02: 53)

Denne definition af medborgerskab lægger op til lige rettigheder for alle. Men virkeligheden ser anderledes ud i dagens Danmark. Med indføring af starthjælpen, der er lavere end kontanthjælpen, mener jeg at retten til at leve et civiliseret menneskeliv i overensstemmelse med det danske samfunds standarder er taget væk fra

en bestemt gruppe, nemlig de nyankomne flygtninge og indvandrere.

De universelle rettigheder er udtryk for ligeværdige borgeres gensidige anerkendelse i det politiske fællesskab som medborgerskabet (citizenship) betegner. Marshall skriver bl.a.: “*Medborgerskab er en status der bliver tildelt dem der er fuldgyltige medlemmer af et samfund. Alle der besidder medborgerstatus, er lige med hensyn til de rettigheder og pligter som denne status er forlenet med.*” (Marshall, T.H.03: 78)

Kritikerne af Marshall mener bl.a., at der er begrænsninger i hans begreb, da samfundet har ændret sig i det sidste halve århundrede, især pga. den stigende globalisering. Kritikerne mener også, at den universelle politik, der tror sig selv “farveblind”, i virkeligheden er til gavn for de i forvejen privilegerede og ikke sikrer anerkendelse af diverse minoritetsgrupper.

Jeg mener at etniske minoriteter er under enormt pres i dagens Danmark. Den retlige anerkendelse som ligeværdige og ligestillede med andre herboende gælder ikke, især ikke for de nyankomne minoriteter. Værdsættelse af minoriteter er blevet et særsyn, da stramning af lovgivning og omtale i offentligheden bærer en tone af problemer og negative udtalelser. Med starthjælpen indføring mener jeg ikke at de nyankomne minoriteter bliver værdsat eller anerkendt, tværtimod bliver der signaleret, at de ikke er ligeværdige som andre i samfundet og dermed må de klare sig med differentierede ydelser.

Selvom der er kritik af Marshalls begreb af medborgerskab, kan vi alligevel ikke komme uden om hans forklaring af begrebet, fordi det er væsentligt at se på menneskets status som medborger i en moderne velfærdsstat som Danmark. Her burde alle have lige adgang til lige rettigheder og burde have retligt anerkendelse og social værdsættelse.

Nogle teoretikere mener, at idealet om etnisk ligestilling og medborgerskab hænger tæt sammen. Üzeyir Tirelli er en af dem. Han mener: “*Opnåelsen af lighed i muligheder, vilkår og resultater kræver som nævnt ikke alene en ligebehandling, hvor de gældende love og praksisser over-*

holdes og anvendes ens for alle, men det kræver især et ekstraordinært tiltag, hvor de negative konsekvenser af sociale, kulturelle og økonomiske forskelle minimeres eller helt afskaffes." (Tirelli,99:30) Det kan ske ved implementeringen af medborgerskabsmodellen, herunder den multikulturelle medborgerskabsmodel. (ibid.) Han understreger, at medborgerskabets genstandsfelt er forholdet mellem indbyggere og velfærdsstaten og ikke forholdet mellem nationen og statsborgere. (ibid.31)

Tirelli mener, at mange af de såkaldte etniske konflikter i Danmark og andre europæiske lande kan forklares med den ulige position, i form af en skævdeling af ressourcerne og magtforholdene mellem den etniske minoritets- og majoritetsbefolkning. (ibid.32) Det vil sige, at der er behov for at implementere medborgerskab, som giver lige rettigheder til landets etniske minoriteters indbyggere for at skabe et trygt samfund. Det handler ikke kun om rettigheder, men også om at besidde de ressourcer, der er nødvendige for at give rettighederne indhold.

Togebjy mener, at medborgerskab ikke kun drejer sig om politisk deltagelse, og slet ikke om valgdeltagelse. "*Det drejer sig også om at føle sig som en del af fællesskabet og om at være i stand til at bidrage til løsningen af fællesskabets opgaver.*" (Togebjy,03:13) Spørgsmålet er om man kan tale om inklusion af etniske minoriteter i fællesskabet eller om man kan føle sig at være en del af fællesskabet og føle sig lige og dermed bidrage aktivt i samfundet, når man er udstødt med en differentieret ydelse?

Begrebet medborgerskab anerkender personlige rettigheder og sociale forpligtelser, social lighed og kulturel mangfoldighed. Indførelsen af starthjælp og integrationsloven beskriver meget nøje den enkeltes forpligtelse men der er ikke tale om lige rettigheder for alle nyankomne. Den lave ydelse til nyankomne borgere og stramninger af udlændingeloven giver efter min mening ikke tryghed til etniske minoriteter, ej heller en fælles levestandard.

Helt overordnet forstår jeg medborgerskab som et begreb, der indeholder følgen-

de komponenter for at beskytte og anerkende den enkelte og hermed også dem, der adskiller sig fra majoriteten pga. deres etnicitet, men har lovligt ophold i landet.

Det indeholder lige rettigheder, lige muligheder og lige vilkår for alle, hvilket kræver at de negative konsekvenser af sociale og økonomiske forskelle minimeres eller helt afskaffes. Retten til et mindstemål af økonomisk velfærd og sikkerhed implementeres så folk kan leve et civiliseret liv i det samfund, man er en del af. Det indebærer inklusion i samfundet med at skabe mulighed for at den enkelte bidrager til fællesskabet som ligeværdig borger og føler sig som en del af fællesskabet og føler sig værdsat uanset ens etniske baggrund. Det handler ikke kun om materielle rettigheder, men også om at besidde de ressourcer, der er nødvendige for at give rettighederne indhold og få anerkendelse som individ. Det drejer sig om adgang til og indflydelse i sit eget liv samtidig med at den enkelte kan bevare sin egen medbragte kulturelle, sproglige og sociale identitet.

Det er ikke kun ærgerligt men en skam for Danmark at der eksisterer reducerede ydelser og differentieret medborgerskab for særlige grupper, især når de kommer udefra. Danmark må have svært ved at forklare om sin stolthed over demokrati og ligestilling til andre. Hvordan kan vi tale om en vellykket integration, inklusion i fællesskabet, hvis vi ikke kan forklare ligestilling og lige rettigheder?

Litteratur:

- Marshall, T.H. (2003): *Medborgerskab og social klasse*, Hans Reitzels forlag, København.
- Tireli, Üzeyir (1999): *Blandt os eller af os? – betragtninger på etnisk ligestilling og medborgerskab i Artikelsamling. Etnisk ligestilling i kommunerne*, Nævnet for Etnisk ligestilling. København.
- Togebjy, Lise (2003): *Fra fremmedarbejdere til etniske minoriteter*, Aarhus universitetsforlag, Aarhus.

Flora Ghosh er socialrådgiver.